СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 93. Джерзі Сіті, Н. Дж., пятниця, 14-го травня 1943. No. 93. Jersey City, N. J., Friday, May 14, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРИВЕРНЕНО РАДІ ВОЄННОЇ ПРАЦІ ДАВНИЙ АВТОРИТЕТ І ВРАТОВАНО ЇЇ ІСНУВАННЯ

ВАШИНГТОН. — Зайшли такі зміни щодо обсягу діяльности Ради Военної Праці, що майже є певним, що як Американська Федерація Праці так і Комітет Промислових Організацій вирішать наново вислати до Ради своїх представників. Як відомо, вони відкликали своїх робітничих представників тому, що Рада зачала строго придержуватись розпорядку президента Рузвелта „Держи ряд!", а тим самим стояла твердо при формулі Литл Стил в справі підвишок заробітних платень. Та тепер Джеймс Ф. Бирнс, Директор Економічної Стабілізації, вратував існування Ради Военної Праці тим, що признав їй право регулювати заробітні платні, щоб тим способом „допомогти веденню війни і вирівнати грубі нерівности у платнях", але під умовою, що ті вирівнання не піднесуть цін ні коштів продукції. Та це зарядження ледви чи можна застосувати до майнерських домагань з цеї простої причини, що домагання майнерів мусять нарушити дотеперішні максимальні ціни на вуголь і т. п.

ЗРІСТ ПРОДУКЦІЇ В КАЛІФОРНІЇ.

САН ФРАНЦИСКО. — Вартість продуктів Каліфорнії зросла з приблизно 3 біліонів долярів в 1939 році до суми 8 і пів біліонів в 1942 році.

ПІДПРИЄМСТВА ЧУЖИНЦІВ БУДУТЬ ПРОДАНІ.

ВАШИНГТОН. — Опікун над чужинецьким майном подає, що на ліцитації буде продано 285 німецьких, японських та італійських підприємств, яких загальна вартість переходить 500 міліонів долярів. З продажжю є звязані обмеження, що покупець зможе оперувати дане підприємство та дасть запоруку, що воно не перейде назад в руки чужинців.

НАЗНАЧЕНО ДЕЛЄҐАЦІЮ ДО ХАРЧЕВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт назначив головою делеґації Злучених Держав на Харчеву Конференцію Обєднаних Держав, яка начнеться в Гат Спрінґ, Вірджінія 18. травня, суддю Марвина Джонса.

ВІЙСЬКА В АФРИЦІ ДІСТАНУТЬ ПАЛИВО З БЛИЗЬКОГО СХОДУ.

ВАШИНГТОН. — Значіння перемоги Обєднаних Держав в Африці вже тепер дасть великі користи нашій армії в Африці. Достава палива для фльоти, літаків та тенків піде тепер короткою дорогою з Ірану, з абаданських піль, з Арабії та Палестини. Це заощадить багато місця на кораблях та оливних тенкерах, які висилаємо з Америки.

КАНАДІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР ПРИЙДЕ НА НАРАДИ.

ОТАВА. — Як подають, то на воєнні наради до Вашингтону приїде в наступному тижні премієр Канади МекКензі Кінґ.

МАЄМО ДОСИТЬ ФАБРИК І МАШИН.

ВАШИНГТОН. — В останньому році збудовано стільки нових фабрик та машин, що Рада Воєнної Продукції переведе ревізію нових контрактів на дальшу будову фабрик і машин на суму 5 біліонів долярів і мабуть їх уневажнить. Що нам потрібно, це збільшити продукцію у цих фабриках, які вже збудовані, каже Рада Воєнної Продукції.

ВЕЛИКА РОЛЯ СВОБІДНОЇ ПРЕСИ В ПОВОЄННОМУ СВІТІ.

НЮ ЙОРК. — Дейвид Гіншов, віцепрезидент Інституту Публичних Зносин, заявив у своїй промові в Колюмбійськім Університеті до тих, що покінчили курс журналістики, що американська журналістика відіграє важну ролю в повоєнних справах світу. Підкреслив, що преса може більше зробити ніж бомби та гармати, коли іде про те, щоб знищити припущення, що будь яка група самозванців може думати за цілий нарід. Він сказав молодим журналістичним адептам, що вони можуть защіпити американський спосіб життя в цілому світі й то без допомоги війська, чи різних торговельних концесій, чи міжнародних договорів. Вони можуть запалити інші народи приняти американський спосіб життя, як тільки вони вмітимуть представити тим народам в живий і привабливий спосіб те, чим живе свобідний нарід і чим теж і вони повинні жити. Гіншов звернувся теж гостро проти тих бюрократів, що й тут в Америці хотілиб спутати вільну нашу пресу. Нагадав, що недавно тому ось ті бюрократи задумали не допускати журналістів навіть на наради Міжнародної Харчевої Конференції. Він сказав молодим журналістичним аспірантам, щоби вони в свому життю добре пильнували того, щоби була задержана повна свобода преси, бо свобідна преса є обовязково потрібна там, де є свобідний уряд.

Догадуються, що Глобальна Воєнна Нарада в Білому Домі Обертається Головно Біля Задуманої Офензиви Проти Японії

ВАШИНГТОН. — Нові історичні наради в Білому Домі, заініціовані президентом Рузвелтом в тій хвилині, як тільки потвердилась вістка про ганебний розстріл японцями кількох американських летунів, мабуть мають вирішити в першу чергу справу офензиви проти Японії. Вона, як догадуються, малаб відбутись, ще заки зачнеться інвазія Европи, яка ще потребує певної підготовки. Чи так є, ніхто не знає, бо урядовий комунікат каже тільки про прибуття Винстона Чорчила, британського премієра, на важні воєнні наради. Крім того дехто підносить, що Чорчил нераз уже заявився проти того, щоби звертати наразі головну увагу на Пацифік, будучи того переконання, що треба спершу поконати Гітлера.

З премієром Чорчилом прибув теж головнокомандуючий в Індії і Бурмі, полевий маршал Вейвел, командант фльоти бенгальського заливу адмірал Сомервил, та командант летунських сил в Індії маршал Пейрм. Подають теж, що візьме участь в нарадах і ґенерал Стилвел та ґенерал Шенолд — командуючі американськими військами в Індії та Китаю.

ПРЕДСТАВНИК ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ АМБАСАДОРОМ

ВАШИНГТОН. — З нагоди прибуття до Вашингтону президента Чехословаччини, Едварда Бенеша, урядово оголошено, що представництво чехословацького уряду в Вашингтоні піднесено до ступня амбасади. Рівночасно президент Рузвелт вислав до сенату до затвердження номінацію Антоні Бидела американським амбасадором при чехословацькім уряді в Лондоні.

ПОЛОНЕНИХ ВОЯКІВ ВИШЛЮТЬ ДО ПРАЦІ НА ФАРМАХ

ВАШИНГТОН. — В Урядових колах заявляють, що полонених вояків німецької та італійської армії вживатимуть до фармерських робіт.

Справа не вирішена, бо тут рішають теж приписи женевської конвенції. На основі цих постанов можна вжити до праці лише мужву, а не старшин.

Півтора Сотки Осіб Арештовано за Заговір Проти Ляваля

БЕРН. — У Віші арештовано 150 французів, у тому числі багато урядників, під закидом заговору в цілі повалити Піера Ляваля, начальника французького уряду в Віші.

В арештах співпрацювали французька поліція й німецьке Ґестапо. Заговір, кажуть, розкрив Гітлер у листі до маршала Петена, начальника держави.

НІМЕЧЧИНА ДАЛІ ВИТЯГАЄ З ФРАНЦІЇ ФІЗИЧНО ЗДІБНИХ МУЖЧИН

БЕРН. — Франції знову приказано доставити Німеччині 400,000 робітників, з котрих 220,000 мають бути вислані до Німеччини, а 180,000 мають бути віддані до розпорядимости німців у Франції й вжиті для будови фортифікацій.

ДЕ ҐОЛЬ КРИТИКУЄ ФРАНЦУЗІВ

ЛОНДОН. — У своїй радіовій промові до народу Франції ґенерал Шарль де Ґоль, начальник Воюючих Французів, заявив, що аліянтська перемога в Африці могла була прийти багато скорше, якби серед пануючих військових і цивільних кругів не було духа дефітизму і якби французькі урядники й вояки були виконали рішення уряду з 13. червня 1940. р. про перенесення воєнних сил з Франції до французьких кольоній і продовження там опору ворогови.

ЗАКЛИКАЮТЬ ГОЛЯНДЦІВ ДО ОПОРУ

ЛОНДОН. — Голяндський уряд у Лондоні приказав 400,000 бувшим голяндським воякам не виконувати нового німецького приказу реєструватися й „боронитися" перед якиминебудь заходами націстів арештувати їх за цей непослух.

„ПОЛЬСЬКІ ПАТРІОТИ" В РОСІЇ ПРО СВОЇ ЦІЛИ

МОСКВА. — „Союз Польських Патріотів у Совєтському Союзі" заявляє у своїм органі „Вольна Польска", що організація має на цілі помагати польському народови під німецькою окупацією до визволення, ведучи проти Гітлерістів війну плече об плече з червоною армією, стараючися встановити суверенну, незалежну польську державу, з парляментарною демократичною системою, та скріпити звязки між польським народом і совєтським союзом.

ҐЕНЕРАЛ ЖІРО, французький військовий і цивільний начальник у Північній Африці, приймає воєнні матеріяли, вислані йому зо Злучених Держав. Ґенерал висказався потім з вдячністю за прислане оруддя.

ЗОРГАНІЗОВАНИЙ ОПІР ВОРОГА В ТУНІСІ СКІНЧИВСЯ

ГОЛОВНИЙ КОМАНДАНТ І 150,000 ВОЯКІВ У НЕВОЛІ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Спеціяльний комунікат аліянтської команди каже: „Зорганізований опір, з вимком відрубних купок ворога, скінчився". Цим самим війна в Африці вже покінчена.

Тепер можна оцінити в цілости розміри африканської авантюри Гітлєра, котрого націстичні пропаґандисти проголосили непомильним і непереможним.

У руки Аліянтів попав цілий тузін ворожих ґенералів, між ними ґенерал Дітлоф фон Арнім, головний командант всіх військ Осі в північній Африці від виїзду Ромеля до Европи.

З ґенералами попали в неволю величезні сили вояків, котрих обчисляють на 150,000. В тому числі є 110,000 німців, решта італійці. Разом за всю двоїлню кампанію в Африці взято коло 400,000 бранців, знищено 11 німецьких і 26 італійських дивізій.

Кампанія закінчилася досить нагло, коли німецькі повзи, розбиті при вході на півостров Кап Бон і на північ від Енфідавілю, постановили здатися. Характеристичною була поведінка ґенерала фон Шпонека, котрий заявив, що він буде битися до останньої кулі, а котрий, як британці стріляли до нього кілька разів з гармат, більших від його гармат, відразу рішив, що пруський гонор дістав сатисфакцію, і здався безумовно.

Остання фаза кампанії вже виглядала не як битва, а як їзда для приємности. [illegible] піхотою за їх плечима, поступ[illegible] здовж побережжя, як тільки [illegible] мати на ворожі лови. Зара[illegible] висипалися ворожі вояки з під[illegible] ми й з білим прапором.

Спеціяльну сатисфакцію зо ситуації мали видко французи, котрі переможені в 1940. році взяли останніми днями в полон 25,000 ворожих бранців.

Нішо й казати, що попри вояків у руки Аліянтів попали кольосальні припаси воєнних матеріялів яких ворог серед незвичайної скорости подій не вспів знищити.

Каже один американський кореспондент: „До певного ступня це був застрашаючий вид — бачити, як ця армія, що свого часу була пострахом Европи, розбилася на купочки брудних, змучених людей, які бажали передовсім дістатися до захисту вязничних кліток".

АЛІЯНТСЬКИЙ РЕЙД „ЗТЕР З КАРТИ" МІСТО МАРСАЛЮ НА СИЦИЛІЇ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Понад 400 аліянтських літаків налетіло в вівторок вже на третій зряду рейд на сицилійські порти Марсалю й Катанію. Бомбардовано також остров Пантелерію. Повернувші з рейду летуни сказали, що Марсалю, котра лежить найближче до африканських побоєвищ, просто стерто з карти.

У боях над Марсалею зострілено 15 ворожих літаків, при чому Аліянти втратили тільки один літак. Аліянтські бомби поцілили портові причали, залізничі варстати, магазини й базу для морських літаків.

МАЮТЬ УЖИВАТИ БРАНЦІВ ДЛЯ РОБІТ В АМЕРИЦІ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Головна аліянтська команда вже постановила, що більшість ворожих вояків, забраних у неволю, буде вжита для пільних робіт. У цей спосіб бранці будуть принаймні вчасти продукувати харчі на своє прокормлення. Їх перепpавлять зчасом до Злучених Держав і Канади.

НІМЕЦЬКІ КЛОПОТИ З ПЕРЕСТАРІННЯМ ЗАЛІЗНИЧОГО ІНВЕНТАРЯ.

ЛОНДОН. — Міністерство економічного воювання приписує значну міру останніх невдач ворога постарінню й зужиттю залізничого інвентаря. На початку війни Німеччина мала 180,00 миль залізничих рейок і 65,000 льокомотив. З часом вона дістала ще 18,000 миль залізничих доріг від Росії, одначе число її льокомотив не тільки не збільшилося, але ще й зменшилося через природне зужиття й брак направок. Велику ролю в цьому відограли аліянтські бомбардування, як також саботажна діяльність робітників різних поневолених німцями країв.

ВЕЛИКИЙ БІЙ АЛІЯНТСЬКОГО КОНВОЮ З НІМЕЦЬКИМИ СУБМАРИНАМИ.

ЛОНДОН. — Адміралїція подала комунікат про завзятий бій між конвоєм аліянтських кораблів і німецьких підводних човнів на Атлантику. Бій тривав цілих 8 днів. Аліянтські кораблі затопили зовсім певно 4 ворожі субмарини, а може й 10.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

Чорчилова Візита

Старинні греки казали, що коли їх великий математик Пітаґор відкрив важне математичне правило, відоме нині під його йменням, він з великої радости зприводу відкриття приніс богам у жертву цілу ґекатомбу, себто сотку волів. Натякуючи на цю жертву, сказав колись один німецький сатирик, що з того часу, як пожертвовано сто волів зприводу відкриття нового математичного правила, на волах усе шкіра трясеться, кілько разів люди мають придумати щось нове.

Слова німецького письменника нагадуються тепер зприводу нової візити Чорчила до Вашинґтону. Що на волах з того приводу трясеться шкіра, видно хоч би з того, що німецький уряд денервується з того приводу так, що берлінське радіо шукає Чорчила по всему світу, „від Бурми до Бруклина", аби вгадати, де він нараджується, з ким і про що. Власне в той час, як один з радіових догадів давав німцям інформацію, що Чорчил відбуває важну конференцію на Близькому Сході, британський премієр висідав з літака в Вашинґтоні на побачення з американським президентом, — так гейби німцям ще було треба зайвого доказу на те, що їх всевидючий і, як звичайно в тоталітаристів, непомильний уряд, все потрапляє, як кулею в пліт.

Трясуться зприводу вашинґтонської стрічі Чор-[illegible] шкіри на німецьких волах, і тря-[illegible]но. Бо ще за памяти тих волів [illegible]узвелтом ніколи нічого доброго [illegible] раз придумали північно-[illegible]нію. Стрінулися другий раз, у Каса[illegible]и офензиву 1943. року, котра дала Аліянтам таку світлу перемогу. Щож іншого тепер волам ждати від нової стрічі, як не того, що їх знову будуть жертвувати сотками на святкування якогось нового пляну?

Знають воли зовсім певно, що на цій стрічі вирішать преважні справи. Певно будуть оглядати земний ґльоб з усіх боків. Певно будуть тикати пришпильки в різні місця. Певно будуть переходити спис полководців, на суші, на морю й повітрю, і перед деякими з них поставлять „чек" на знак, що їм буде доручене якесь важне завдання. Багато-багато дали би воли, якби могли дізнатися, де будуть вбиті пришпильки, де будуть поставлені „чеки". Але їх заходи даремні, бо й на величезне здивовання волів демократичні провідники не тільки вміють придумувати справно стратеґічні пляни, але й вміють це робити в повній тайні. Для цеї тайни й громадянам вільних країн прийдеться тільки догадуватися про перебіг і рішення конференції, але цю цікавість вони радо здушать, знаючи, що якби знали вони, то могли би дізнатися й воли. А воли повинні знати про пляни аж тоді, як їх будуть вести.

Протитоталітарний Фронт

Нещастя, в якому опинився цілий світ, має різні причини, не зважаючи на те, що Гітлер завинив найбільше, бо своєю расовою псевдонаукою і пропаґандою поглибив серед народів ненависти, а своєю аґресією дав властивий почин до світової різні. Та так, як тепер справи представляються, немає ніякого сумніву, що Гітлер буде цілковито зліквідований, а разом зним і все те погане, що є витвором націстівського режіму. Отже одно з перешкод до світового замирення буде усунене цілком певно. Іде тепер про те, чи будуть заразом знищені, або принаймні цілком обезсилені, інші джерела, звідки виходять ось ті фальшиві теорії про владу та суспільні устрої, що їх знаємо під спільною назвою тоталітаризмів. Бо коли світовим демократіям треба тепер проляти стільки крови за забезпечення в світі тих ідеалів, без яких їм життя стає безвартісним і варварським, то годі кінчити війну на тому, щоб по ній оставали надалі тоталітаристичні зародки, з яких згодом вирослиб нові конфлікти, що довелиб до нової світової траґедії-різні. Ось тому і треба, щоб у всіх краях відчувалося, що тоталітаризм це погуба і нещастя для народів.

З цього боку треба отже повитати заяву міністра закордонних справ Арґентини, Руїза Ґінасу, в якій він виразно підкреслив демократичний характер свого краю, а наклеймив тоталітаризм. Заява ця особливо важна тому, що Арґентина це є одинока країна на цілій американській півкулі, що ще займає „невтральне" становище, а воно викликає враження, що вона схиляється в бік націзму. Заява Ґінасу, сказана в присутности президента краю ставить тепер цілу американську півкулю в таке положення, яке виразно осуджує оті погубні тоталітарні методи, що наробили в світі стільки заколоту.

Арґентійський міністер сказав виразно, що „тоталітарна держава, поневолюючи людину ніколи не принесе нашому краєви добробуту. Це є така наскрізь поганська наука, з якою ніяк не можна погодити хрестіянську науку. Вона завелаб нас з своєю теорією про всемогучу силу держави у сліпу вулицю, до руїни".

Отся заява облекшає нам наше відношення до Арґентини. І сказано її саме в тій цілі, щоби заспокоїти Злучені Держави. Але те, що сказано про тоталітаризм повинно відбитись ширшим відгомоном. Треба, щоб усюди знали, теж і в Москві, що ті, що остаточно переможуть Гітлера і його сателітів, себто Злучені Держави і Велика Британія, боряться за христіянську цивілізацію, а не за те, щоб заіснували надалі поганські, чи краще сказати, дикунські теорії, на яких побудовано тоталітарні режіми. Це мусять знати наші вороги, а теж і ті, що з нами в спілці.

Тоталітарні дикі експерименти надто багато коштували людської крови і людських терпінь, щоб можна було дозволяти на їх продовжування. Тому треба усім нам стати проти них — одним фронтом.

Микола Чубатий.

Чи Можливе Вже Нині Відчуження Західних Українців від Східних?

II.

Ще не розумілися вповні.

Не можна закривати факту, що не зважаючи на ентузіязм перших лісяців національної революції в Східній Україні в 1917 році, таки істнували ще глибокі духові ріжниці поміж західними та східними українцями. Життя та виховання під ріжними впливами держави, школи, церкви впродовж століть зробили своє. У практичній державній праці вилазило як шило з мішка взаїмне недовіря, особливо серед труднощів, з якими молода українська держава мусіла стрічатися. І то труднощів не тільки внутрішнього характеру, ріжниць у світогляді, але також внаслідок заграничних труднощів — вмішування москалів та згодом й поляків в українські справи.

У східній Україні запотребування на людей, що знали українську мову та мали українську освіту було величезне; не брали, але прямо розривали кожного західного українця, вихованого головно в українській школі. Деякі окремішности галицької української мови та австрійське виховання, відмінне від російського разили східних українців, зокрема так званих „мартовних" (березневих) українців, що доперва з вибухом революції приходили до національної свідомости з глибокого переконання про потребу повороту до рідного народу, або тільки поверховно причіпаючися до українства, щоби серед того революційного суспільного хаосу десь причепитися. Не знаючи української мови, ні не маючи ніякого знання української культури, вони зі заздрістю та з недовірям гляділи на тих „ґаліціян", що з природи річи зачинали займати в українськім уряді відразу поважніші урядові становища.

З другого боку не треба теж закривати, що й серед многих галичан на дні душі існувало якесь недовіря до східних українців, особливо до тих, що їх доперва революція видвигнула на провідні позиції.. Многих галичан разило передовсім те, що східні українці ставили назагал соціяльні проблеми на передове місце нерідко перед загальнонаціональними. Західні українці боялися т о г о революційного хаосу, що заливав Східну Україну, щоб він не пірвав у свій курутіж також і західної. Багато заважив тут вроджений галицьким українцям консерватизм, як теж заважувало почуття солідности в роботі. За те їхньою відемною стороною була дрібничковість та брак ширшого розмаху.

Виявилося це на конституційних зборах 18 та 19 жовтня 1918 року, коли розпадалася Австрія і треба було вирішити проблему української держави в Галичині. Члени-нотаблі української Галичини вагалися, чи проголосити самостійну західно-українську республику, чи получити її в одну державну цілість з Українською Державою над Дніпром. Вибрали вкінці самостійну західно-українську державу зогляду на назріваюче повстання проти гетьмана Скоропадськгоо.

По неціліх трьох місяцях під натиском західно - українських мас та армії переведено злуку Західної України зі Східною, але зі застереженням широкої автономії Галичини. Одначе не спішилися в Галичині це обєднання переводити в життя. Наділі під назвою Західної Области Української Народної Републики пережила аж до польського заливу самостійна Західно-Українська Народна Република. Певно, що це можна виправдати непевним положенням на Східній Україні та витвореним большевиками хаосом передовсім на лівобережній Україні, одначе таки остає факт, що західні українці з надто великою осторожністю дивилися на переведену злуку. Вузкоглядність політичного проводу західних українців та брак широкої ініціятиви не позволяли їм обняти цілости української справи зі широких великодержавних горизонтів у цей бурливий революційний час.

Дві траґедії поміж братами одного народу.

Польський наїзд армії Галера на Західну Україну та перехід української галицької армії за Збруч став історичною та переломовою подією в історії українського соборництва. Це вже не одиниці, але ціла маса українського вояцтва, ціла збройна сила Західної України, а з нею тисячі інтеліґенції та громадського активу потягнуло на схід, щоби стати до спільної праці над будовою соборної України. Клич „через Київ прийдемо до Львова", як клич галицької армії, це був перший масово підхоплений клич українського соборництва. Західні українці зрозуміли, що поміч в освободженню Західної України може їм дати тільки східна Україна. Перші місяці спільної української офензиви проти большевицького наїзду та викинення большевиків майже аж на лівобережну Україну показало, як великою потенціяльною енерґією є мала Галичина в білянсі всеукраїнського життя.

На Східній Україні місцеве населення перший раз стрінулося вже не з окупаційною армією австрійців, але з українською армією рідних братів. Початкові леди недовіря скоро топилися, коли місцеве населення бачило, що всюди, де був обсяг діяння Української Галицької Армії, стали заводити порядок та сяко тако нормальне життя. Галицьку армію скоро стали витати всюди вже як рідних братів та давати всяку поміч проти большевицьких банд, розсіяних по Україні.

Траґедією для української соборности стала чужинецька інтервенція на Україні — російська та польська. Українські війська стиснені к л і щ а м и польського натиску зі заходу та російського натиску з полудня та півночи — білих москалів з полудня та червоних з півночи — мусіла шукати порозуміння з одною зі сторін, щоби не вигинути дорешти від хоріб у відомім чотирокутнику смерти.

Звичайно — східним українцям лекше було договоритися з поляками ніж з москалями. Знову навпаки: західним українцям лекше було договоритися з москалями ніж з поляками. Чому так? Тому прямо, що москалі, білі Денікіна чи теж червоні, дивилися на східно-український уряд та його збройні сили як на повстанців-бунтівників проти влади єдинонеділимої Росії. Отже не хотіли з ними й говорити, а тільки жадали безумовної здачі, що рівналося тоді поголовній масакрі провідних осіб східно-українського уряду та війська. Таке саме становище заняли поляки супроти західно-українського уряду та війська. І навпаки білі чи червоні москалі трактували галицький уряд та його армію за правильну армію Галичини, з якими можна говорити як з партнером в розумінню міжнародного права, подібно як поляки за таких самих вважали якраз східно-український уряд та армію.

Ця чужа інтервенція в Україні та траґічне положення обидвох українських армій прямо приневолювали західних українців почати переговори з білими москалями, коли тривале порозуміння з червоними по невдачній пробі показалося неможливим. Подібне незавидне положення приневолило теж східних українців почати розмови з поляками. Вислідом такого безвихідного положення була з одного боку угода українсько-галицької армії з Денікіном та східно-українського уряду отамана Петлюри з поляками; це відома так звана варшавська угода.

Угода галичан з Денікіном, хоч була чисто військова і галичани в ній не зрікались ніяких українських прав і територій, була принята многими східними українцями як свого роду незаінтересування галичан східною Україною. Знову варшавська умова от. Петлюри з поляками таки формально виповідала незаінтересування східної України Західною Україною яку полишалося полякам. Це була найбільша траґедія українського соборництва та остання його огнева проба. Безпосередно по тих двох актах тай ще якийсь час потім східні українці обвинувачували західних у зраді інтересів України в користь москалів, а західні українці обвинувачували східних українців в зраді української справи в користь поляків.

Творці обидвох актів начальний вожд Галицької Арміг ґенерал Мирон Тарнавський та Головний Отаман Симон Петлюра стали перед суворим судом сучасників. за зраду українських інтреесів. І минула одна й друга десятка літ, а український нарід мав вже доволі часу та досвіду під чужинецьким пануванням, щоби переконатися про щирість інтенцій обидвох провідників. Нині вже немає ріжниці поглядів поміж українцями щодо цього, що й творець військового договору західних українців з москалями, як і творець угоди східних українців з поляками, були найкращими українськими патріотами та що обидва шукали тільки добра соборній Україні. І тільки обставини приневолили для тактичних ходів — першого шукати тимчасового порозуміння з москалями, а другого тимчасового порозуміння з поляками. Ніхто з українців, очевидно українців доброї волі, нині не сумнівається, що ні от. Петлюра не думав на постійне віддавати Західної України полякам, ні західні українці не думали зрікатись в користь москалів східної України.

Розуміння ваги Східної України для забезпечення українського характеру Західної України на постійно, це нині вже цілком загальне переконання західно-українських мас. Але так само не хто другий, а тільки отаман Петлюра мав переконання про рішальну вартість західних українців у будівництві української держави над Дніпром. Мав я щастя раз в житті стрінутися з от. Петлюрою та розмовляти з ним. Було це в січні 1919 року в часі Трудового Конґресу в Києві. Видячи хаос на східній Україні по поваленні гетьмана, він сказав таке: „Ви західні українці Европа, а тут так багато Азії; коли ви нам не поможете будувати державу, то ледви чи з того що буде".

Перед теперішньою війною західно-українські маси, не зважаючи на тверде польське володіння вже зреґабілітували творця варшавської умови. Портрети замордованого за Україну от. Петлюри висіли вже по читальнях та в поміщеннях національних установ Західної України. В їх очах от. Петлюра був такий самий український патріот, як і ґенерал Тарнавський.

(Докінчення буде).

ЗАРУЧИНИ

ЕТЮД

І. БІЛОУСЕНКА.

4)

— Що? Щоб я тебе пустила в учительки, наче яку останню? Та скоріше я живу тебе в труну положу, ніж дозволю тобі це! От що вигадала, в учительки! Наслухалась усякої дурниці від тих божевільних студентів, та й сама разом з ними збожеволіла. Та забудь собі про це й думати! Але що тут нам балакати: нас ждуть гості. Одягайся і виходи зараз мені! Чуєш?

— Мамо, мамо! Не губіть мене!

— Слухай, Соню, я з тобою більше розводитись не буду! Наговорилася вже досить попереду, аж обридло! Кажу тобі в останнє, що потурати твоїм вигадкам я більше не стану! Я думала, сподівалась, що ти сама порозумнішаєш, але цему, як бачу, край не буде! То й годі вже, кажу тобі просто! Коли ти ще раз відмовиш кому небудь, або не підеш за отсего, що там приїхав, то попамятаєш мене! Ти ще мене не знаєш! Бериж, одягайся!

Мати повернулася та й вийшла з кімнати, ще й дверима гуркнула. Видно було по всьому, що сперечатись тепер з нею годі.

Дівчина схилилася на комоду, закрила лице руками і тяжко-гірко ридала. Все тіло її тріпалось, як у підстріленої пташки в передсмертній аґонії. Вона здержувала ридання, а вони виривались з грудей з таким важким хлипанням, наче там обривалось саме серце. І справді, серце в неї рвалося від болю. Перед нею одна за другою хутко проносились картини всего життя її, наче в калейдоскопі; бувають же часи, коли за кілька хвилин переживається усе життя.

От пригадується їй роскішний літній день. Було свято; сонце повертало вже на вечір. На ній, ще маленькій дівчині, було таке славне рожеве убрання, що так її подобалося. Вона сплела у квітнику віночок, поклала на голову. Мати саме тоді показалася на ґанку і вона прожогом кинулась їй на шию.

— Царівно ти моя, королівно! — говорила мати, цілуючи її. — За кого я віддам тебе? — За царевича, чи королевича?

— Ні за кого не хочу! Я з тобою завсіди буду, мамо!

— Глядиж, не кидай мене! Не кинеш?

— Ні! — відказувала дівчинка і міцно пригорталась до лона своєї любої матери, та цілувала її в уста, в лице, в чоло, в очи.

А тепер? — „Іди за отого, що там приїхав!" — не знаючи навіть, що він і який він...

І тяжкі ридання ще гірше душать дівчину.

Знов стає далі перед очима її друга картина. Велика саля пансіону духовної школи, де вона вчилася. Неділя. В салі багато людей; то родичі та знайому школярки поприходили їх навістити. Стоїть стриманий ґомін та стукіт. Вона вже у пятій клясі і теж ходить по салі з своїм знайомим семінаристом та балакає з ним. Він старший за неї, більше і навіть так багато знає, так гарно говорить про все, їй так мило слухати. Н е п о м і т н о ллється, пливе їх розмова про книжкових героїв, про їх ясну або лиху долю, про людське щастя та бідування. Скільки наївности було в тім рожевім маріннї і разом скільки невимовно солодкої принади!

А тепер? — „Та забудь собі про це і думати!"

І ще гірше здрігались груди її від тяжкого ридання...

А то знов приходить перед нею ще інша картина.

Вечоріє. Садочок. Вона гуляє з тим самим семінаристом-сусідою, тепер уже студентом, і між ними йде жвава, гаряча розмова — про працю на користь рідного народу. І так просто, так ясно, так гарно все було тоді! Вона була щаслива. Вона любила, несвідомо для себе самої любила цього товариша свого дитинного віку. І слова його глибоко-глибоко, у саме серце западали її і впливали на неї до ентузіязму. Якби охочо віддалась вона на саму тяжку працю! Чогоб не зробила, чогоб не досягла вона поруч з „ним"? А тепер — „Наслухалась усякої дурниці від тих божевільних студентів, та й сама збожеволіла разом з ними!"

— Деж ви ділись, мої мрії, моє щастя? — вимовляла вона. — Де ви?

Їй здавалось, що серце її обірветься від болю, що груди розірвуться від гіркого ридання. Вона кинулась на подушки і, припавши до них, хотіла так задушити свої ридання. А вони не спинялись і сльози лились... То вона виливала ними свої найкращі думки, ховала на віки свої найкращі заміри, бажання...

Трохи згодом вона затихла. Вона наче вирвала з душі, виляла все, що було, і тепер в неї все там спустошіло: ані щастя, ні болю, ні думки. Все затерпло, задеревіло.

* * *

Коли ввійшла у кімнату мати, вона була спокійна та холодна, як мармор. Лишень червоні очи, що зявляли сліди недавніх сліз, могли свідчити про те, яку душевну муку пережила вона.

— Щож, ти вдягаєшся? — спитала мати вже без крику і пильно вдивляючись в її бліде обличчя.

— Зараз буду, — відповіла вона і підійшла до шафи.

Мати помогла їй роскрити шафу, знайти одежу і одягтися. Дівчина механічно, пасивно робила все, що казала їй мати. Одяглася, зачесалася, напудрувалася, — все було як слід.

Вийшла в салю, привиталась з батюшкою і стала перед паничем. Вона не могла собі уявити його живою істотою; його післала їй сліпа доля, і вона мимоволі вважала його за якесь бездушне зявище нерозумного фатуму. Тимто вона так спокійно, пильно вдивлялась в нього, неначе то був не живий чоловік, якому могло бути ніяково від такого погляду.

Ледви стиснувши паничеви руку, вона сіла на стільці по другій половині кімнати і почала механічно слухати те, про що говорилось. Між батюшками тяглася ще безконечна розмова про архиерея.

Петро Данилович, як і перше, не брав участи в розмові. Тепер він цілком віддався думці: як би і з чого почати бесіду з панною? Він розумів, що головна дієва особа тут — він, що усі інші тільки другорядні персонажі, виведені лишень задля нього; а між тим він нічим не виявляє жадної діяльности. Це його дуже бентежило і він почував себе погано. Нарешті він наважився і рішучо вставши, попростував до панни.

— Ви давно вже живете на селі? — спитав він, сідаючи біля неї.

— Та вже сім років! З того саме часу, як скінчила пансіон.

„От тобі й спитав!" — схаменувся Петро Дасилович. — Та якжеж можна було так питати: яж натякнув їй сим, що вона засиділась в дівчатах. Ото втяв!"

(Дальше буде).

Петро Березин.

Не Даймо Себе Провокувати

(ОНА). — Почавши програвати на фронті націсти беруться роседнувати Обеднані Держави політично. Вороги думають, що як їм вдасться порізнити деяких членів Обеднаних Держав, то лекше буде зломити їх на боевім фронті. Перша спроба росварити Обеднані Держави вдалася німцям знаменито. Можна сказати, що Ґебельсови пішло як по маслі. Знаючи слабі сторони деяких членів Обеднаних Держав, німці вдарили цілою силою рафінованої пропаґанди і довели до того, що Советський Союз зірвав з польським урядом на вигнанні дипльоматичні зносини.

Але німці не довго тішились своїм успіхом. Минулого тижня Сталін дав полякам до зрозуміння, що Советський Союз не тільки хоче жити з ними в згоді, але навіть зробити з ними угоду проти Німеччини, якщо вони цього собі бажають. Премієр польського уряду привитав пропозицію Сталіна як добрий жест до дальшої співпраці. Інакше й бути не могло. Премієр Сталін сказав ясно і недвозначно, що Советський Союз бажае бачити Польщу сильною і незалежною державою. Хтож міг би мати щобудь проти цього? Де е такий польський патріот, що не бажав би собі сильної й незалежної Польщі?

Заява Сталіна про сильну й незалежну Польщу і прихильне приняття цеї думки ґенералом Сікорским, дали надію, що непотрібний тепер спір між польським урядом в Лондоні і Советським Союзом можуть бути полагоджені на користь Обеднаних Держав. Розуміеться, що це тільки бажання. Ми тепер живемо в таких часах, що переміни наступають таким скорим темпом, що взагалі тяжко про щось говорити. І то не тільки для пересічного чоловіка, але й для досвідчених політичних коментаторів. Стільки то разів вони вже помилялись! Бувало слухаеш їх радіопромов і все стае ясне як на долоні, а потому виходить якраз противно. Такесаме може бути і з польсько-советським спором. Однак, всі ми, що бажаемо Обеднаним Державам перемоги, хотілиб бачити, щоби цей спір був якнайскорше полагоджений.

Відповідаючи представникови часопису Ню Йорк Таймс Сталін сказав, „що повоенні відносини між Советським Союзом і Польщею повинні базуватися на взаїмній пошані, добросусідстві, та, як цього бажатиме собі польський нарід, на спільному договорі проти Німеччини". Ню Иорк Таймс завважуе, що відповідь Сталіна про те, „що советське правительство бажае бачити по війні сильну і незалежну Польщу, е повторенням того, що Сталін сказав ґенералови В. Сікорскому в грудні 1941 року. Це, так би мовити, е основа добросусідських відносин між Польщею і Советським Союзом".

В урядах Обеднаних Держав було переконання, що розрив між польким правительством в Лондоні і Советським Союзом вдасться скорше полагодити. Англійці й американці робили все, що було в їх силі, аби пробита Ґебельсом діра в стіні Обеднаних Держав не робилася більшою, бо це був би скандал. Німці вже й так робили собі капітал з того, що вспіли порізнити польський уряд з Советським Союзом. Не маючи успіху на східнім, ні на африканськім фронті, німці показували пальцем на розрив між Польщею і Советським Союзом. Мовляв, дивіться німці, що в Обеднаних Державах робиться. Демократія не е спосібна з нами воювати.

Але не так сталося, як Ґебельс ворожив. Премієр Сталін сказав в промові з першого травня, що солідарність Обеднаних Держав не буде підірвана. Війна з державами Осі буде допроваджена до кінця. Польсько-советське непорозуміння не сміе довести до того, щоби між Советським Союзом й анґльо-саксонськими демократіями прийшло до сварки. Це булаб вода на гітлерівський млин. Ґебельс дав би не знати що, щоб так сталось, але не діжде цього. Націсти будуть дуба ставати, щоби довести Обеднані Держави до сварки, але ми не дамо себе спровокувати.

Роблячи огляд новинок, директор Бюра Воєнних Інформацій, Елмер Дейвіс, сказав недавно, що „Обеднані Держави, і то всі, не виключаючи й Злучених Держав, слідять за кожним кроком, який вороги роблять на те, щоби нас розеднати. Ми мусимо триматися разом доти, доки не виграемо накиненої нам війни". І це правильно. Обеднані Держави мусять ділати разом не тільки мілітарно, цебто на фронті, але й мусять тримати спільну політичну лінію. Наразі першорядним питанням е — перемогти ворога на полі бою і на цю справу треба сконцентрувати всю свою увагу. Другорядні питання, ось такі, як справи повоенних границь, треба відложити на пізніше.

Може бути, що дехто не доцінював значіння польсько-советського непорозуміння, але німці уважали це за найбільше досягнення на полі своеї закордонної пропаґанди. Це було для них майже таким самим досягненям як пробиття тенками нашого фронту. Німці вже давно над цим працювали й остаточно досягнули свого. Промовляючи в анґлійському парляменті Ентоні Іден сказав, що вороги вже довший час снували пляни, якбито нас розеднати. Вони слідять за кождим політичним кроком Обеднаних Держав і як побачать слабе місце, то зараз там бють. Вони роблять це з такою точністю як на фронті. Це треба мати на увазі і не давати себе провокувати.

Безперечно, що деякі члени Обеднаних Держав можуть мати між собою старі порахунки, упередження, тощо, але вони повинні мати на увазі, що доки існують і мають силу фашисти, то всі такі непорозуміння й урази треба відложити на бік і старатися, в першу чергу, знищити спільного ворога. Бо як цього не зробимо, то може бути зле. Польсько-советське непорозуміння може бути нам пересторогою. Вбиваючи клина між поляків і Советський Союз, німці досягнули великого успіху. Будьмо певні, що вони ще будуть пробувати такої самої штучки, щоби нас розсварити. Націсти е майстри від пропаґанди. Вони веж здають собі справу, що на полі битви вони війни не виграють і напевно будуть старатися розсварити Обеднані Держави, аби цим спсобом осягнути над нами перемогу. Ґебельс вже напевно снуе пляни, якбито розсварити Америку з Анґлією, а потому Америку й Анґлію з Советським Союзом. Якби так, не дай Бог, сталося, то німці напевно виґралиб війну. Але я маю підстави думати, що націстам це не вдасться. Ґебельс вже від довшого часу страшить Обеднані Держави большевизмом, щоби викликати в демократичних державах заколот, але ніхто в це не вірить. Тільки реакційна преса захоплюеться гітлерівською пропаґандою і приховані адоратори тоталітарного режіму, а маси вже знають, задля чого Ґебельс страшить світ большевизмом.

Вертаючись до справи польсько-советського непорозуміння, хочу вірити, що як його вдасться полагодити, то це буде такою самою перемогою як і перемоги аліянтських армій.

Світова Харчева Конференція

В купелевій місцевості Гот Спрінґс, Ва., начнеться 18-го травня ц. р. Світова Харчева Конференція. Тепер вона знана ширшому загалови хіба тим, що американські ґазетярі скаржились урядови, що їм не дозволено грати „ґолф" там, де живуть члени цеї конференції. Приїзд премієра Великої Британії Винстона Чорчила, вискази поодиноких членів кабінету на тему світової конференції у господарських справах, а навіть деякі напів-урядові заяви кажуть нам призадуматися, який великанський обсяг матиме ця, так мало афішована конференція.

Є загальне переконання, що ця харчева конференція це буде поширення Нового Розділу (Ню Діл) на цілий світ. Програму цеї конференції складено у Вашинґтоні та Лондоні і вона мае стати доповненням чи радше практичним приміненням одної з тез Атлянтійського Чартеру, а саме хоронити людство від браку поживи. (FREEDOM FROM WANT OF FOOD).

Вже цей факт, що конференція буде обговорювати справу прохарчування біліонів людей на цілій земській кулі, дае нам до думання, що сама форма потрібної до цього орґанізації буде дійсно величезних розмірів.

Пропоновані пляни такої міжнародної господарської орґанізації оперті на таких основах:

1) Більше розвинені держави візьмуть на себе відвічальність та дадуть запевнення, що кожна людина, спосібна до праці, цю працю зможе одержати; робітництво буде мати добрий харч та санітарні мешкання.

Багаті народи мусять помогти біднішим.

2) Капітал стане слугою, а не паном світового господарства. Усі людські та природні сили краю будуть використані, а світове споживання буде приспосіблене до світової продукції.

Для переведення в життя цих завдань малаб бути створена Міжнародна Господарська Рада. Ця рада буде поділена на менші підвідділи, кожний з певним специфічним завданням, а всі вони разом творитимуть одну цілість.

В переходовій стадії, від заключення перемиря до повного замирення, вестиме працю вже покликана до життя Міжнародна Допомогова Орґанізація, під проводом бувшого ґубернатора стейту Ню Йорк, п. Лімена. Ця орґанізація займеться справою збігців, переселенців та першою допомогою потерпівшим від воєнних подій. Рівночасно будуть покликані другі відділи, яких завданням буде завести правильне життя в усіх країнах:

Міжнародна Рільнича Рада — з завданням допомоги фармерам;

Міжнародний Банк, Міжнародна Робітнича Рада, Міжнародна Рада Транспорту й інші.

Кожна країна малаб стати до певної міри самовистарчальною.

Очевидна річ, що з цими плянами звязані тисячі інших питань. Впорядчики конференції цього свідомі. А коли ці питання прийдуть на порядок нарад, вони вирішуть їх на конференції, яка начнеться 18. травня 1943.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

НОВИЙ НАЧАЛЬНИК АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСЬК В ЕВРОПІ.— Ґенерала Джейкоба Л. Деверса (направо), котрий приїхав до Лондону обняти команду над американськими військами на европейськім операційнім терені на місце ґенерала Френка Андруса, що погиб у випадку, витае лорд Луис Монтбетен, начальник британської летничої служби.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

БОСТОН, МАСС.

Молодий Союзовець в рядах Вуйка Сема.

Наймолодшим вояком в відділі 238 У. Н. Союзу е Петро Костецький, років 18. Щойно минулого року він покінчив гайскул з дуже гарним поступом і записався на хемічні вечірні курси та не міг скінчити і одного року, бо покликано до армії. А що мае уже деяке знання, то приділено його до летунського корпусу, де зможе продовжати науку хемії у військовій хемічній школі в Маямі Біч, Флорида.

Петро е сином свідомих членів У. Н. Союзу п. П. і Константини Костецьких. Його сестра Олена теж працюе для Вуйка Сема у Вашинґтоні. Урядники 238 відділу бажають родичам, мати якнайбільшу потіху з дітей, а молодому Петрусеви бажаемо повного успіху в армії з тим, щоб вернувся до нас здоровим та разом з нами продовжував Союзову працю.

Н. Давифиба.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Дочки України, 42 Від. С. У. А. отвирають Фонд Допомоги Україні.

На окружних зборах відділів Союзу Українок Америки, що відбулися 4. квітня, ухвалено, що кожний відділ СУА філядельфійської округи, мае отворити „Фонд Допомоги України", який буде ненарушений аж до скінчення війни, коли то вже отвориться дорога, якою буде можна таку поміч слати.

Згідно з цією ухвалою Дочки України призначили на зборах з 9. травня 200 долярів готівки. Фонд цей буде доповнюватися ще доходами з підприємств товариства.

„Драматичний Кружок Дочок України" відограе комедію „А молодість не вернеться" в неділю 23. травня, в Домі Горожан, 849 Н. шренклин. Дохід з того представлення піде на „Фонд Допомоги Україні".

На зборах Дочок України з 4. квітня ухвалено жертвувати на такі цілі: Український Музей у Стемфорді $25, на Сиротинець С. С. Василиянок у Філядельфії $50. Рішено теж купити ще один Воєнний Бонд за 74 дол. До тепер закуплено вже Воєнних Бондів на суму $573. На Американський Червоний Хрест, Дочки України передали українському комітетови $49.

Не забувають Дочки України й за українські видавництва, бо вже купили 30 примірників „Шевченко і Жінка" д-ра Л. Мишуги, й замовили ще 30 примірників, які певно розійдуться між членками так скоро як і попередні. Членки розкупили теж 75 примірників ювилейної книжки С. У. А. На кожні збори Товариства приходять все нові членки. Товариство росте членками, отже й праця поступае вперед. Де е добра воля, там спосіб завжди найдеться.

Ольга Гринчишин секр.

ФРАНЦУЗЬКИЙ КРУЖЛЯК ЗАТОПИВ ДОСТАВОВИЙ СУБМАРИНОВИЙ КОРАБЕЛЬ.

ДАКАР, ФРАНЦУЗЬКА ЗАХІДНА АФРИКА. — Півосьматисяч - тоновий французький кружляк „Жорж Леґе" дав знак, що він вернувся до активної служби, в цей спосіб, що виїхав зо своеї бази в Дакару, напав на німецький корабель, який відвозив матеріяли для німецьких субмарин, затопив його й вернувся до бази з 90 бранцями.

Бій розігрався на рівнику 13. квітня; вістки про затоплення не давано до публичного відома аж до часу, як ворог міг цього догадатися з того, що корабель не прибув до свого порту призначення в Японії.

РОСІЙСЬКІ ЛІТАКИ ДАЛІ БЮТЬ ПО ВОРОГУ НА КУБАНЩИНІ.

ЛОНДОН. — Російські літаки далі бомбардували масово головні німецькі комунікаційні вузли на Кубанщині, як також над Донцем і Дніпром.

НІМЦІ НАРЕШТІ НАЙШЛИ КВІЗЛІНҐІВ В ПОЛЬЩІ.

(ОНА). — З Німеччини прийшла вістка до Швеції, що німцям вдалося найти в Польщі двох квізлінґів, які співпрацюють з окупантами. Ними е бувший польський премієр, професор Леон Козловскі і відомий польський письменник Фердинанд Ґетель. Ґетель ще перед війною симпатизував з націстами і змагав до того, щоб в Польщі запанував тоталітарний лад на німецьку моду. Ці панове тепер виголошують радіопромови й аґітують за Гітлером.

Німецька преса подає, що Козловскі і Ґетель їздили до Смоленська оглядати спільну могилу польських офіцирів і тепер Ґебельс вживае їх для виясновання людям справи вбивства, яке звалюе на Советський Союз. Кажуть, що обидвох ренеґатів стереже німецька поліція і вони ніде без сторожі не пускаються.

Ґетеля поляки вже знають віддавна, як затятого фашиста і йому не вірять. Він перед війною був членом Академії Польської Літератури і використовував свій вплив на поширювання в Польщі націстичного руху. Д-р Козловскі цього отверто не робив, але його також знали як прихильника тоталітарної форми державного правління. Він вже на тільки був прошкодився, що польський суд військовий засудив його на кару смерти.

Ільзе Е. Тром.

ДЯДЬКО ПЕЛЕ ЇДЕ ДО СТОКГОЛЬМУ

Дядько Пеле, поправді звався він Пер, мав виїхати. Тому він був дуже нервовий. Він усе був нервовий, як мав робити щось важнішого. Вже змалечку нездужав він на подорожну горячку. Його жінка, добра тітка Зеновія, тай я, знали це. Ми знали теж інші його звички та були для нього вирозумілі. Кілька годин перед від'їздом дядько Пеле замкнувся був у своїй кімнаті, щоби взятися до пакування річей для подорожі. Що він там пакував для того триденого побуту в Стокгольмі, то знав один Бог. Усеж потім виявилося, що куфер лише з трудом можна було винести. Такий був тяжкий. Тітка Зеновія боязко піддала думку взяти авто. Дядько Пеле не згодився на це задля ощадности.

— Та чи ти дійсно вже все маєш, Пеле? — спитала Зеновія, як ми сходили з пятого поверха та вгиналися під тягаром куфра. Дядько Пеле впевняв рішучо, що має все. Він станув на передній плятформі трамваю біля куфра, якого не спускав із очей, а ми сіли в середині трамваю. Та ледви трамвай рушив а дядько Пеле, наче навіжений став стукати в шибу. Тим, самособою, звернув на себе увагу всіх подорожніх. Потім розпучливо старався на силу відчинити двері. Двері не далися йому. Дядько став кричати крізь горішній отвір у дверях (яким трамваєвий службовець порозумівається з гістьми передньої плятформи), що щось забув. Тепер уже знав. Забув палицю. А ми й про палицю повинні були тямити! Я мав якстій висісти та принести цю палицю. ...ївах по правому ...им огріван... повинен спі... ...перестанку ...мерщій пішов за палицею.

Тимчасом дядько Пеле приїхав із тіткою Зеновією на залізничу стацію. Насліпо кинувся до ґазетного кіоску, щоби запастися достоту подорожно лектурою. Тут його шукаючі очі запримітили в „Даґенс Нігетер" титул, видрукований товстелезними буквами, про якесь сензаційне обманство. Зараз мусить перечитати це. Став шукати окулярів, перешукав усі кишені, та не найшов їх. Лице його почервоніло й посиніло.

— Зеновіє, — сказав задихаючись — Зеновіє, я забув окуляри. Скакай борзо до дому та принеси їх...

— Я не можу „скакати" додому. Ти чого лишив їх дома? То ти не мав досить часу подумати про все?

— Зеновіє, — відповів дядько лагідно — бери авто.

— Так, авто кажеш? Передше не було грошей на авто? А тепер є, щоби направити твою глупоту, тому, самособою, мусить бути авто...

— Кожний може часом щось забути, — сказав дядько Пеле неспокійно, голосом, який нетерпів дальшого проволікання — їдь уже раз.

І тітка Зеновія поїхала. Після довгої шуканини найшла вкінці окуляри в згаданій кімнаті на бюрку. При тому зробила страшне відкриття, що пропав двацятьтомовий лексикон і ще кілька підручних книжок. „Він хоче відгадувати хрестикові загадки, — подумала собі льоґічно тітка Зеновія — тепер я вже розумію, чому то куфер був такий страшно тяжкий.

Як заплатила шоферові, пішла знову на стацію. Дядько Пеле зрадів дуже, бож мав уже те, що йому було необхідне. Тітці Зеновії за 2.80 корони, що вона їх видала на авто, дав новісенький десятькороновий банкнот. Тітка Зеновія ще нині постановила видати ті гроші в торговельному домі, бо там був „випродаж".

Неспокійно ждали обоє на відїзд поїзду. Не мали вже, самособою, як звичайно буває в таких випадках, багато чого говорити. Щоби лише перервати неприємну мовчанку тих кількох хвилин, тітка Зеновія оттак спиталася, чи має тікет у руці. Бо як у вагоні довго шукати за тікетом, то воно виглядає так смішно. — Вона не повинна була цього питатися. Ці невинні слова вразили дядька Пеле наче лискавка. Дядько став обмацувати кишені, а після нервового перешукання всіх девятнацятьох кишень прийшов до пригноблюючого висновку, що тікету не має при собі, а лишив його на бюрку в своїй конторі. За десять хвилин поїзд мав відїздити...

Дядько Пеле розтрутив ліктями усіх ближніх, які стояли йому по дорозі та кинувся до найближчого телефону. Тих кілька секунд, яких треба було для телефонічної сполуки з бажаним числом, здавалися йому вічністю. Голос на протилежному кінці дроту, після кількох непорозумінь, впевняв, що шухляда замкнена. — Розбити, — кричав дядько Пеле наче не свій із схвилювання — розбити — роз... стокгольмський поїзд... а-а-х...

Як завісив слухавку, прийшло йому на думку, що саме в тій шухляді є кілька листів... Боженьку... Бернстрем чейже не буде такий недискретний...? Таж він, Пеле, якосьтут стрінув був його з одною панею в „Ґранді", він певно не був її чоловіком. Ні, цей певно нічого не скаже — одначе годі було знати це напевно... Хто зна, що тепер може скоїтися наслідком тієї глупої історії. Може розвід. Може ще гірше, нещасливе подружжа на останні літа його життя. Це годі знати. Самособою, виною тут лише Зеновія. Чому вона завдавала такі цікаві питання? Що це її обходило, чи він має тікет? Таж він міг доплатити, колиб у поїзді було виявилося, що він забут тікет. То була лише його особиста справа. Ні, що й там не було — бюрка розбивати не треба. Він знову схопив за телефонічну слухавку.

— Гелов — 55-756... так...? Замка не розбивати... Пане Бернстрем — я вже найшов тікет. Була в кишені від камізольки. Що...? Що ви кажете? Хлопець уже в дорозі? ...Не може бути... А хай це чорти...

Наче приголомшений стояв дядько Пеле серед стаційної галі. Люди перебігали скоро. Я прийшов із палицею та втиснув її дядькові в руку. Ми пішли на перон. Там ждала на нас тітка Зеновія з усіми познаками неспокою. Вона, розуміється, боялася, що дядько Пеле не прийде. Вже була наставилася відвідати торговий дім і за ніщо в світі не хотіла зректися цього. Залізничники стали вже замикати двері ваґонів. Подорожні тиснулися в переділах. Великий дзвін, що давав знак для відізду позду, озвався. Тітка одним махом схопила дядька Пеле та впхала його до ваґону. Куфер із натугою всіх сил потягла за собою та поклала його на наги подорожнім. Тихо виповз електричний поїзд із стації.

Дядько Пеле горішньою половиною тіла звисав із вікна та наче потопаючий простягнув до нас обі руки. Кричав теж щось, та ми вже не розуміли цього. Хлопець із контори прибіг із тікетом, яким вимахував, піднявши руку вгору. Тітка Зеновія взяла в нього тікет і сховала до торбинки. Постановила собі, що дядько й тепер заплатить їй, а вона за ті гроші купить собі новий капелюх. Потім пішли ми вдоволено до торгового дому...

Між ними не дійшло до розводу. Дядько Пеле вже знову давно дома. Просто обожає свою Зеновію, як це може вчинити лише нечиста совість після довгого подружого співжиття.

Бернстрем, самособою, не сказав нічого. Та мені недавно дядько Пеле признався, які то страшні були для нього ті три дні в Стокгольмі. Був такий дуже неспокійний, що не розвязав ніодної хрестикової загадки, а нічю з нервовости не міг спати...

ТРЕБА ПОШИРИТИ ЗАКОН СОЦІЯЛЬНОГО ОБЕЗПЕЧЕННЯ.

НЮ ЙОРК. — На зборах Юнії Текстильних Робітників в Карнеґі Гол, секретарка праці, Перкінс заявилась за те, щоби закон соціяльного обезпечення був поширений. Соціяльне обезпечення в Злучених Державах, казала Перкінс є тісно звязане з добробутом цілого світа. Тому вже тепер треба працювати над цим, щоб у цілому світі була вільна торговля. Щойно тоді зусиллями усіх народів зможемо забезпечити працю кожному робітникови.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЙОНГСТАВН, О. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 140, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться 16. травня, в церковній галі 526 Вест Рейн Еве., в годині 12:15, зараз по Службі Божій. Всі члени повинні прийти на час, бо буде справоздання за пів року. — С. Роган, предс.; М. Коґут, кас.; І. Кравець, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 8. травня 1943 р. помер
ВАСИЛЬ ПШЕНИЧНЯК,
член Бр. св. О. Николая, від. 5 У. Н. Союзу в Астарія, Л. Ай., Н. Й. Покійний походив із села Лиса, повіт Підгайці, Галичина Полишив жінку Марію, сина Теодора і дві дочки: Анну і Гелен. Похорон відбувся в середу, 12. травня з церкви св. Юрія на 7. ул. в Ню Йорку.
В. Й. П.! П. Барнич, секр.

Дня 7. травня 1943 р. помер у 66. році життя
ПЕТРО КАНДРАЧ,
довголітний член Братства і У. Н. Союзу, відділу 409. в Донмор, Па. Покійний полишив у смутку жінку і шестеро дорослих дітей. Похорон відбувся 10. травня. Похований на цвинтарі в Донмор, Па.
В. Й. П.! І. Гришко, секр.

ТАРЗАН, ч. 766. Субмарина.

З трудом перетягнено пасажирів з човна на скоро пливучий кружляк.

„Коби ми хоч утекли від цеї страшної субмарини", сказала з острахом Даріна.

„Ми не хочемо від неї втекти", сказав спокійно офіцир; „ми хочемо її знищити".

У той мент бистрі очі Тарзана побачили через мраку періскоп.